סג בְאַר הַגּוֹלְה

הַלְבוֹת ראש הַשָּׁנָה כִימָן תקפח

ד הרב המניד בפּנְקּ ג בָּשִׁם הָרַכְּבִּין וְשְׁלְּוָה נַהְכוֹן רְמְבִים שְׁם הֹ שְׁם בְּבְרִיְהָא וְכְגַּרְסָת הָרֹא״ש הְרָבְּלְסָת הָרֹא״ש הְרָבְּלְסִת יִשְׁהָל

וּתְרוּעָה מָזֶּה וּחָקִיעָה מָזֶּה. * ּ וְנֵשׁ אוֹמְרִים (ז) דְּדְוְקָא כְּשֶׁלֹא הָפְּסִיק בֵּינֵיהֶם בְּקוֹל שׁוֹפָר (ה) שֶׁאֵינוֹ רָאוּי בְּאוֹתָה (ה) בָּבָא: גֹ יּשָׁמֵע הַשַּׁע הָּקִיעוֹת מִתְּשְׁעָה בְנֵי־אָדָם (ט) שֶׁתַּקְעוּ כַלְּם בְּאָחָר, לֹא יָצָא, שָׁאֵין בָּאן פְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּפְשׁוּטָה לְאַחְרָיהָ: הגה *וְאִם שְׁנֵיִם תַּקְעוּ כְאָחָר כָּל הַפַּדְר, (י) וַאֲפּלּוּ אָחָר הַּקְע בַּחֲצוֹצְרוֹת, (יא) יָצָא, דְיָהִיב דַּעְתָּה עֵּל הַשׁוֹבָר (חנ"א ונסרא פּ' ראותו ב"ד): דֹּ יְהָיָה זָה צָּרִיךְּ בְּשׁוּטָה רָאשׁוֹנָה

פוסקים ו יְרושַלְמִי בְּפָרַק ב רְמְגַלָה וְהַבִּיאוֹ הַרִ״ן שָׁם בְּרֹאש־הַשְּׁנָה

שערי תשובה

הַמְּפְלֶג טִברִ״שׁ שִׁרְעַבִּי שְׁעַנְתִּי כִּפְּיו הַקְּרוֹשׁ שְׁיֵשׁ לְבַשְּלָה, וְכִן עָשָּׂה טַּשְּשׁה וּבְשָּׁלָה בְּבֵית־הַשּׁוְדָשׁ הַבְּּדוֹל הַבּּרְוֹל מִבּיקָגִין ע״פ הַאָּרִ״י וַ״ל:

באור הלכה

לתקצ ומום שותתין על ברכיו. פוסק עד שיכלו המים וחוצר לתקצ מראש להלן על הַסֶּדֶר, רְאָם חָּקַע בְּשַׁעַה שֶׁהַפַּיִם הַיּיּ שׁוֹתְתִין אוֹ אֵפְלוּי טָצֵא צוֹאָה בִּטְקוֹמוֹ יַצֵא, וּמַבֶּל מָקוֹם יָשׁ לוֹ לַחֲוֹר וְלֹחֶקֹעַ בְּלִי בְּרָכָה, עַר כָאן לְשוֹנוֹ. דּמָה זָה לְדִינָא דְּקְרִיאַת שמע, ואָפְשָׁר שַׁהַשַעם הוּא. דְכֵינָן דְקוּמָא לון דְצָריךְ בַּוֹנָה לָצָאת יְדֵי הַמְּצְוָה שַׁצַּוָנוּ הַשַּׁם יִתְבָּרַךָּ, זָה גוּפַא גַּם־כֵּן חָשִׁיב כְּדְבָרִי־תוֹרָה¹¹) [וְהוּטְיַא דְּפָסַק הַרַמַ״א סִימַן פד רְאָסוּר לַצֵּנוֹת אָמֵן בְּבֵית־הַמֶּרְתָץ] וְלֹא גַרַע מַהְרְהוּר בְּדְבְרַי־תוֹרָה. וְגַם יֵשׁ לוֹמֵר בפשיטות, דבשעה שפקים מעוה בפעל הוא עבודה, ואין לעשות עבודת השם דרך בּזַיוֹן, הָהוּא בָּכְלֵל בִּנָּה מִצְוָה. וּגְרוֹלָה מָזוֹ אַמְרוּ בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה דַּף לג, הְאַסוּר לְצַרְצַת שׁוֹפָר שֶׁל ראש־הַשָּׁנָה בְּמִי־רְגָלִים מִפְנֵי הַכָּבוֹד. וְהוֹא רַק הָכְשׁר מִצְוָה. וְכָל־ שַבַּן הַמַּצָּוָה עַצָּמָה¹²⁾: * וְיֵשׁ אוֹמְרָים דְּדַוְקָא בְּשֶׁלֹא הַבְּסִיק. כָּתַב וָה בַּלְשׁוּן יֵשׁ אוֹמָרִים מִשׁוּם דְּרַבֵּנוּ הַם וְכֵן בַּעַל הַפָּאוֹר פְּלִיגִי עַל זָה. אַמְנָם קַשֶּׁה, שֶהַרִי הַמְחַבֵּר ּבְּעַצְמוֹ בְּסִימָן תקצ סָעִיף ז וְח סְחַם לְהַחְמִיר וְלֹא הַבִּיא שוּם דַּעָה הַחוֹלֶקֶת, וַאֲפְּלוּ בּתְרוּצָה אַםר תְּרוּצָה דְקְלָא טְפִּי, וּכְמוֹ שֶׁמְצִינוּ בָּאֲמֶת בְּאוֹר זָרוּצַ בְשָּׁם רִיבָ״א לָהַקֵל בָּזֶה? רְאֶפְשָׁר דְּנַקָט בִּלְשׁוֹן יֵשׁ אוֹמְרִים מְשׁוּם דְהַהַפְּסַק הוּא רַק עַל־יְדִי שָׁמִיצָה, וּכְמוֹ שָׁחַלֵּק בָּזָה בַּלְבוּשׁ וּכְמָגַן־אַבְרָהָם לְעַנְיַן תְרוּצָה אַחַר תְרוּצָה, וְצָרִיךְ ציון. וּמְצָאחִי בַּבְּרִי הָדָשׁ שְׁצָמִד בָּזָה: * וְאָם שְׁנַיִם הָּקְעוֹ כְאֶחָד כָל הַפַּדֶּר. עַיִן בַה שַׁבָּחַבְנוּ בְּטִשְׁנָה בְּרוּרָה לְצִנְיֵן אָם תָּקְעוּ שְׁלֹשָה בְּיַחַר כְּל אֶחֶר סִבֶּר אָחַד וְהוּא ָרָיָה בְּדַעְתוֹ לָצֵאת בָּזֶה יְדֵי כַלָּם, וְהוּא מָן הָרִיסְבָּ״א ומִשַּצֵם דְּתְרִי קַלִי מִשְׁהַּמְצֵי, וְהַיַּשׁ־ אוֹמָרים בַתְרָא הוּא גַם־כַּן מַרִיטָבָ״א, וְכַן הַבִּיא סָבָרָא זוֹ הָרַשְׁבָּ״א בְּחַוּוּשִׁיו בְּסוּגְיָא רָט׳ הָקִיצוֹת בְּתַרוּצָא קַפָּא. וְנִרְאֶה לַצָּנִיּית דֵּעְהִי דְּלְדַצָה זוֹ אָם כְּוֵן לָצֵאת יְדֵי כֻלָּם, בַּם יָדֵי אָחָד לֹא יָצָא, וִיִּדִי אַחַת׳ דְּקָאָפֵר, כַּנָּנָתוֹ בְּכִוּן רַק לְאַחַת אָו יָצָא, מִשׁוּם דְּהֵיכי דָּחָבִיב לֵה וְיָהִיב דַּעָהַה אַין קוֹל הַשְׁנִי שָאַינוֹ חָפֵץ בוֹ מַפְרִיעוֹ מִלְשְׁמֹעַ. מַה שָׁאַין כַן בְּהַיכִי שֶׁצָּרִיךְ לְשְׁנֵי הַקּוֹלוֹת לֹא יָצָא בְּשׁוּם אֶהָר מַהֶּם, דְּאִי אֶפְשָׁר לְשְׁמֹצַ הַיֹּטֵב שְנֵי קוֹלוֹת. וְאַף דְּכַפּוּגְיָא שָׁם מוּכָח דְּשׁוֹמֵעַ שוֹפָר וַחֲצוֹצְרוֹת בְּיַחַד וְיוֹצֵא, וְאַף־עַל־אַב רָגִם הַחָצוֹצְרוֹת צָרִיךְ לִשְׁמֹצַ. צָרִיךְ לוֹמֵר רְאֵין הַחַצוֹצְרוֹת עַקַר חִייּב בְּאַפֵּי נַפְּשָׁה ָוְאֵינוֹ אָלָא מָתַּכְסִיםִי הַשֹּוֹפֶר, וַאֲפָּלוּ לֹא שָׁמֵע קוֹל הַחֲצוֹצְרוֹת הֵיטַב נַמֵּי לֹא אָכְפַּת לָן, וְבֵן מַצָאתִי לְרִיטְבָּ״א בְּדַף כז שְׁבָּתַב גַּם־בַּן כִּרְבָרֵינוּ וְזָה לְשׁוֹנוֹ: דְּהָתָם אֵין צַרִיףְ אָלֶא לְשָׁמֹעַ קוֹל אָחָד דְהַיָּנוּ הַשׁוֹפָר, שָּמְצְוַת הַיוֹם בַשּוֹפָר, וּלְהָכֵי שַׁפִּיר משְהַמְעֵי לְכַוּן בַּקוֹל הַשׁוֹפַר שָׁהוּא צַרִיךְ לְשָׁמְעוֹ מִבֵּין קוֹלוֹת הַחֲצוֹצְרוֹת, וּמְסַיֵּם שָׁם: הָא לְשְׁמֹע שְׁנֵיהֶם מַפָּשׁ בְּצָרִוּךְ לָהֶם, אֲפָלֹּוּ מִתְרֵי גַּבְרֵי לָא מִשְׁמִּסְצֵי וְכִדְבָעִינַן לְמֵימַר לְקַמֶּן, צֵד בָּאן לְשׁונוֹ, ובְוַדַאִי כַּוּן לַסוֹגִיָא דְשָׁמַע ט׳ חָקִיעוֹת שָׁהַצְתַקְנוֹ דְבָרִיו מִשָּׁם, וּלְפִי זֶה - פָּמְכוּן לְתַרְוַיָּהוּ לֹא יָצָא פָּלָל לְרַעָּה זוֹ, וּכְבָר כָחַב הַרִיסְבָּ״א דְּיֵשׁ לָהֹשׁ לְהַחְטִיר:

באר היטב

(ה) בָּבֶּא. וְאָם שָׁמַע קּוֹל הָרָאוּי לְאוֹתָהּ בָּבָא ב״פּ כְּנוֹן תְּקִיעָה הַתְרוּעָה הִתְרוּעָה הִתְקִיעָה יָצָא, לְבוּשׁ, וְהַסְכִּים עִפּוֹ הַמ״א,

משנה ברורה

בְּשֶׁהָה בְּאֹנֶס, אָם שָׁהָה אֲפִלּוּ רַק כְּדֵי לְנָמֹר אֶת כָּל הַפַּדֶר (י) יַחֲזֹר לְרֹאשׁ אותוֹ הַפַּדֶר, לְפִי פְּסַק הָרַמָ״א בְּסִימֶן סה, עַיֵּן שָׁם. וּלְענְיַן אָם צָרִיךְּ לַחֲזֹר וּלְבָרַךְּ בְּכִי הַאִּי בַּוְנָא, עַיַּן לְעֵיל סִימָן סה בְּבַאוּר הַלָּכָה שֶׁיֵשׁ בָּזָה מחַלֹקֶת בִּין הָאַחַרוֹנִים, וְעַיַן בְּבַאוּר הַלָּכָה בְּכָאן מה שֶׁבָּתַבְנוּ בָּזָה: (ז) דְּדַוְקָא בְּשֶׁלֹא הַפְּסִיק וְכוּ׳. סְבִירָא לְהוּ דְּזָה גָרַע מַהֶּפַּח־הַדְּעַת וְשִׂיחָה, דְּבָעִינָן שַׁיָּהָיָה תְּרוּעָה בְּאָמִצֵע וּלְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ חַדָּא חֲדָא ַתְּקִיעָה, וּכְשֶׁמָּעָרֵב קוֹל אַחֵר מִתְקַלְקַל הַפַּדֶר. וְאַף־עַל־גַּב דְּהוּא בְּעַצְמוֹ לא תַקע, (וּס) מִבֶּל מַקוֹם הַרֵי בִּוּן לְצֵאתיוּ) וּכְתוֹקֵעַ בְּעַצְמוֹ דַבֵּי, וְעַל־בֵּן אָם שָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר שָׁאֵינוֹ רָאוּי בְּאוֹתוֹ סַדָר, בָּטְלוּ כָּל הַשָּׁלשׁ תְּקִיעוֹת (יב) [מַבֶּל מָקוֹם שִשׁ הַקּוֹלוֹת שָמִקֹרֶם לֹא בַּטְלוּ], רְיַחֲזֹר רְיִתְקַע, (יג) וּמִפֶּל מֶקוֹם לֹא יְבָרַךְ שׁוּב: (ח) שָׁאֵינוֹ רָאוּי בְּאוֹתוֹ בָּבָא. פְּגוֹן (יד) שַׁעוֹמֵד בְּתַשַׁ״ת וְשָׁמֵע תְרוּעָה, אוֹ שָׁעוֹמֵד בְּחַרַ״ת וְשָׁמֵע שְׁבָרִים. (טי) אַבָּל הָאַחַרוֹנִים הִסְפִּימוּ, דּּלְפִי פְּסַק הַמְחַבֵּר לְקַמָּן סִימָן תקצ ָסָצִיף ח דַאֲפָלוּ בָּהַכְבִּיל הַשְּׁבָרִים אוֹ הַתְּרוּעָה שְׁהֵי בְּעָמִים הָוַי הָפְּסֵק, הוא הַדִּין הָכָא בְּשָׁמַע שְׁנֵי שְׁבָרִים אוֹ שְׁתֵּי תְרוּעוֹת זֶה אַחַר זֶה וְכְנֵי לַצַאת, גַּם־כַּן מַפְּסִיד כַּל הַשָּלש קוֹלוֹת וְצַרִיךְ לְתָקֹעַ מַחָּדַש: ג (ט) שתקעו כלם כאחד וכוי. וְהַיִנוּ, שאחד עשה תקיעה וְהַשְּנִי ּהָרוּעָה וְהַשִּׁלִישִׁי הַהְּקִיעָה הַשְׁנִיָּה וְכֵן כָּלֶם, וְאֵינוֹ יוֹצֵא בָּזָה, כְּדִּמְסַיֵם: שַאַין כָּאן פְּשׁוּטָה וְכוּ׳, דְּבָעִינָן שֶׁתְהַא תְּרוּצָה בְּאֶמְצֵע וּלְפָנֵיהַ וּלְצַחַרִיהָ תִּקִיעָה, וָלֹא שֵׁיִהִיוּ כָּל הַקּוֹלוֹת בְּבַת־אַחַת, וָצָרִיךְּ לְתִקֹעַ מַחָרָשׁ: (טוז) וּמִבֶּל מַקוֹם הַבְּרָכָה לֹא הִפָּסִידנּוּ) אָם לֹא הַכִּסִיק בְּרָבָר אַחַר. (יו) וְיֵשׁ מִי שַאוֹמֵר דְּעַל־כָּל־פָּנִים יְדֵי מְקִיעָה אַחַת יָצָא, (ים) וְצֶרִיךְ לְהַשְּׁלִים עָלֶיהָ שְׁמוֹנָה קוֹלוֹת מִתְּרוּעָה וְאֵילֶךְ, (יט) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲבָּלוּ יָדֵי תִּקִיעָה אַחַת לֹא יָצֶא וְצָרִיף לְהַתְחִיל מַחָּדָשׁ כָּל הַתִּשְׁעָה קּוֹלוֹת: (י) וַאֲפָלוּ אֲחָד הַקַע בַּחֲצוֹצְרוֹת. אַף־עַל־גַּב דְּהַקּוֹלוֹת מְשַׁנִים: (יא) יָצָא וְבוּ׳. וְאַף־צַל־גַּב דְּבְכָל מָקוֹם אַמְרִינָן דַּתְרֵי קַלִּי לָא מְשָׁתַּמְעֵי (עֵיֵן לְעֵיל סִימָן קמא), שָאנֵי הָכָא (כ) שָׁהוּא מִצְוָה הַבָּאָה לִזְמָן, וַחֲבִיבָא לֵהּיּוֹי, (כֹּל) וְיָהִיב דַּעְתֵּה לְשְׁמֹעַ יָפֶה. וְהֵיכִי שַׁתָּקְעוּ שָׁלֹשָה בְנֵי־אָדָם בְּבַת־אַחַת כָּל אֶחָד שְׁלֹשָה קוֹלוֹת, (כג) יַשׁ

אוֹמְרִים שָׁיָצָא בִשְׁמִיצָתוֹ מְשׁוּם תִּשְׁצָה קוֹלוֹת, בֶּיוָן דְתְרֵי קָלִי מִשְׁמַמְצֵי גַּבִּי שׁוֹבֶר: וּמְשׁוּם שֶׁשְׁמֵע הָפְצָם אָחָד אין קְפִּידָא, דְלֹא קְפְּדִינְן רַק שְׁיִשְׁמֵע הְקִיצָה מִלְפָנֵיהָ וּתְּקִיצָה מִלְאַחֲרֶיהָ וֹתְרוּצָה בְאָמָצֵע וְהָא שָׁמֵצ, וְכֵן הוּא הַדִּין לְדִידָן שֶׁתּוֹקְצִיין תַּשְׁרַ״ח, אָם שְׁמֵּע אוֹתָם מִשְׁלִשָּה בְנִי־אָדָם שֶׁבֶּל אָחָד חָקֵע בֶּדָר, שִׁיוֹצֵא כָּל הַתְּקִיעוֹת בְּשְׁמִישְׁתוֹ בְּבָח־אָחָר. (כֹג) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפְלוּ בְּשׁוֹפָר אֵין תְּרֵי קָלֵי מִשְׁתַמְצִי

שַׁעַר הַצִּיּוּן

הַלְכוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה סִימָן תקפח תקפש

בַּאַר הַגּוֹלֶה 126

ַוְדֶה צָרִיךְ פְּשׁוֹטָה אַהַרוֹנָה, *תְּקִיעָה אַחַת מוֹצִיאָה אֶת (ג) (יב) שְׁנֵיהֶם: ה יוּוֹם־טוֹב שֶׁל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה שֶׁחָל לָהְיוֹת (ג) בְּשַׁבָּת (יג) אִין תּוֹקְעִין בְּשׁוֹפָר: הגה (יד) וְאָסוּר לְטַלְטְלוֹ אִם לֹא (טוֹ) לְצֹרֶהְ

(ד) גּוֹפוֹ הִמְקוֹמוֹ (א״ו והג״א ס״פ במה מדליקין):

תקפט מִי הַם הָרְאוּיִים לְתְּקִיעַת שׁוֹפָר, וּבוֹ ט׳ סְעִיפִים:

אַ אֹכּל (א) שָׁאֵינוֹ מְחָיָּב בְּדָבָר אֵינוֹ מוֹצִיא אֲחֵרִים יְדֵי חוֹבָחָם: 🗖 בּחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה (ב) וְקַטֶּן 🛪 פְּטוֹרִים. וְחַרֵשׁ יֹאֲכָלוּ מְדַבּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אִינוֹ מוֹצִיא, (ג) דְּכֵיוָן דְאֵינוֹ שוֹמֵעַ לָאוֹ בַּר חִיּוּכָא הוא: הגה (ד) אָבָל (ל) שׁוֹמֵעַ וָאִינוֹ מְדַבֵּר מוֹצִיא אָחַרִים יְדֵי חוֹבָתָם (ב״ים: ג' דֹאָשֶׁה פְּטוּרָה, מְשׁוּם דְּהָוַי מְצְוַת ּצַשֵּה שֶהַזְּמֵן גְרָמָא: דֹ הּאַנְדְּרוֹגִינוֹס (ה) מוֹצִיא אֶת מִינוֹ. טַמְטוּם (וֹ) אֲפִּלוּ אֶת (כֹ) מִינוֹ אֵינוֹ מוֹצִיא: ה 'מַנ שַׁחַצִּיוֹ עַבֶּד וְחַצִיוֹ בַּן־חוֹרִין אִינוֹ מוֹצִיא (ז) אַפּלוּ צַצָמוֹ, וְצַריְדְּ שַׁיְתַּקְע לוֹ בָּן־חוֹרִין לְהוֹצֵיאוֹ: ן וּצּן יאַף־עַל־פִּי שֶנָשִים פְּטוּרוֹת (ח) יְכוֹלוֹת לְתְקעַ. (ט) חְכֵן אַחֵר שֶׁיָצָא בְּבָר יָכוֹל לְתְקעַ לְהוֹצִיאָן,

🗴 שָׁם בַּפִּשְׁנָה 🗖 שָׁם ג כליבו ורשב"ץ ד משנה קרישין ביט ה בריחא ראש השנה שָׁם לְּ מֵימָרָא וּכְרַיְתָא שָׁם זָ בּרַיִתָא ל״ג וכאוקיטתא דאביי דְרַבִּי יוֹסִי וְרָבִּי שָׁמֹצוֹין היא. וכן פסקו קראיש בַּשָׁב ריח והָרב המניד בְּשׁם בישם רשב"א קראשונים ובן פסק נָרוֹל הַמּצְנָה וְעוֹשֶׁה

ז משנה ראש־השנה

ובר מוּבָאָמר בָּדוֹל שַׁמֵע מנָה דָּאֵעוֹ מְצָיָה וְעוֹשָה נַפֵּי יָשׁ לוֹ שָּבֶר דוֹ סוּר בַשֵּׁם אַכִי הָעָזרִי וְהָרֹא״שׁ

בַאַר הַיטֵב

וְאֵינוֹ בֵן דַּעַת הַשַּ״ז, עַיָּן שָׁם: (3) שְׁנֵיהֶם. דַּוְקָא כָּל הַתְּקִיצָה נוּכֵל לְהַשְּׁמָשֵּׁשׁ לָזָה וְלָזָה אַכָּל לְהַפְּסִיק חַר מְקִישָה חָצְיָה לָזָה וְחָצְיָה לְזָה לֹא, ט״ז: (ג) בְּשַׁבָּח. עַיַן מ״א וְט״ז. וְדַע, שָׁהָרְמְבַ״ם וְרַשׁ״י וַ״ל פְּלִיגֵי בְפַי׳ מְקָדֶשׁ הְמְדִינָה, דְּהָרֵמְבִּ"ם זַ"ל ס"ל דְּבְכָל מָקוֹם שׁנִּוְפֶּר מְקְדָשׁ יְרוּשְׁלַיִם

תּשָׁמע תָּקִיעַת שׁוֹבֶּר. וְע״שׁ סִיכֶּן קז שָׁמָהָר לְהוֹצִיא לְרה״ר לְצֹרֶן אִישׁ בקלל הקדעה הינו שאר גבולים אַכל ירושלים אינו בקלל קדינה, וַרַשׁ״י וַ״ל ס״ל הְּמַקְדַּשׁ הַיָּנָה מְקָנוּ הַיְנָה הַיָּנוּ יְרִשְׁלִים אִינוֹ בּכְלל מְדִינָה, וְרַשׁ״י וַ״ל ס״ל הְמַקְדַּשׁ הַיְנָה מְדָנוּ הַיְנוּ יְרִשְׁלִים וּשְׁאַר בְּבּיּלִים, וְשְׁמְעָהִי מקשים משם חקמי א"י מהא דאמרינן קיומא צל מתניתין דצשור נסים נצשו לאבומינו קבית המקדש. ופריך בגמרא החח קמקדש וסים כירושלים. וכסי דַּצַת הָרַמְבֶּ״ם דְּס״ל דְּבַּלֶל מָקְדֶּשׁ הָנִי יְרוּשֶׁלָיִם א״כ מַאי פֶּרִידְּ הָא בִּכְלֵל מָקְדֶּשׁ הָנִי יְרוּשֶׁלָיִם א״כ מַאי פֶּרִידְ הָא בִּכְלֵל מָקְדֶּשׁ הָנִי יְרוּשֶׁלָיִם א״כ מַאי פֶּרִידְ הָא בִּכְלֵל מָקְדֶּשׁ הָנִי יְרוּשֶׁלִים א״כ מַאי לְהִשְׁתַּבֵּשׁ בּוֹ כְּלֶל כְּמ״שׁ סִימָן תרסה דְּהַקְצָה לְמִצְוַתוֹ, מ״א:

(b) שוֹמֵע. אָפלו לְכַתְחַלָּה יָכוֹל אַחַר לְבָרְךְ וְהוּא תּוֹקֶע. ב״ח. וְחַרֶשׁ שֶׁשוֹמֵע ע״י כְלִי כְמִין חָצוֹצְרוֹת חַיָב בְשוֹפֶר. הלק״ט סמ״ה: (3) כּוּגוֹ. דְשָׁמָא טָמְטוּם זָה וְקַבָה וְזֶה זָכָר אֲבָל אַנְדְּרוֹגִינוֹס שָׁוִין פֻּלָּם שַׁיָּשׁ לָהֶם וַבְרוּת וְנַקְבוּת, כ״ה בְּרַמְבַּ״ם בְּהַלְכוֹת אִישׁוּת וְכ״כ רַבֶּ״א בְּסִימָן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בָּדִי לָצֵאת בִּשְׁחַיהָם, וְלֹא יָצָא אָלָא בָּאַחַת מֵהֶם, וְרָאוּי לְהַחְמִיר בָּסְבֶרָא זוֹ. וְעַיַן בַּאוּר דֵּעָה זוֹ בִּבַאוּר הַלְּכָה: דְּ (יב) שׁנֵיהָם. דּוְקָא כָּל הַתְּקִיעָה נוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לָזֶה וְלָזֶה, אֲבָל לְהַכְּסִיק חַד תְּקִיעָה חָצְיָה לָנֶה וְחָצְיָה לָזֶה, כְּגוֹן שָׁתָּקַע תְּקִיעָה אֲרָכָּה שְׁיָשׁ בָּה כְּשָׁעוּר שָׁתֵּי תְּקִיעוֹת, וְאֶחָד הַתְּבַּוּן לָצֵאת מֵרֹאשָׁה צֵד חָצְיָה וְהַשַּׁנִי מַחֶצְיָה עַר סוֹפָה, לא מַהָנִי וְלֹא מִידִי, דְלֹא מַפְּסְקִינָן לָה לַתַצָּאִין. וְעַיֵּן לְצִיל סִימָן תקפּז בְּמִשְׁנָה בְּרוּנָה סָעִיף־קָטָן יד: ר (יג) אַין תּוֹקְעִין בְּשׁוֹפָר 15). גְזַרָה שָׁמָא (כד) יִשְׁלֶפּוּ בְּיָדוֹ לֵילַוְּ אָצֶל בָּקִי לְלְמֹד וְיַצֵּבִירָנוּ אַרְבַּע אַמוֹת 16) בִּרְשוּת־הָרַבִּים 17): (יד) וְאָסוּר לְטַלְטָלוֹ. דְּהוּא כְּלִי (כֹה) שֶׁמְּלֵאכְתוֹ לְאָפוּרף (טוֹ) לְצֹרֵךְ גּוּפוֹ. שֶׁרוֹצֵה לִשְׁאֹב בּוֹ מֵיִם וְכִי הַאִי גַּוְנָאיּ2. (כוֹ) וְדַוְקָא בְּשַׁבָּת מֻתָּד, דְּכֵיוָן

בָּאוּר הַלָּכָה

אַע״פ שָׁנָשִׁים פָּטוּרוֹת סוּ׳. וְכַתַב בְּשַׁאֲנַת־אַרִיָה סִימָן קר שָׁיּוֹתַר [*]

רַ״שׁ לְאָשָׁה לְאָשָׁה טָשֶׁתּחָקַע הָיא לְעַצְטָה אוֹ אָשָׁה לְאַשָּׁה. וְע״שׁ סימן קו שַאַסור לְחוֹציא לולָב או שוֹפָר לרח״ר לְצֹרְוְי אַשָׁה שָׁתִּשׁל לוֹלָב אוֹ

* הָקִישָה אָהַת מוֹצִיאָה אָת שְׁנִיהֶם. עַיַן מִשְׁנָה בְּרוּרָה מָה שֶׁכְּתַבְּנוּ דְּוָקָא כָּל הַתְּקִיצָה וְכַרִּ׳, הוּא מִדְּכְרֵי הַשִּ״ז, וְהַיְנוּ בְּשֶׁמָשׁׁךְּ לְכָל אֶתָד שְׁעוּר תְּקִיצָה. וּמַשְׁמֵע מָלְבוּשִׁי־שְׁרֵד דְּדְבְרֵי הַטֵּ״ז קָאַי לְדַעָה רְאשׁוֹנָה שָׁם בְּסִימֵן תקפו, אַבֶּל לַדַעָה שָנָיָה דְּלֹא בָּעִינָן כֹּלָא תִקִיעָה יוֹצָאִין בָּזָה. וְלַצֵנִיּוּת דַּעָתִי, מַלְשׁוֹן הַטַ״וֹ מַשְׁמֵע דְּדַעְחּוֹ, דְּכָזֶה שָׁצָרִיךְּ לְהַפְּסִיק הַחְּקִיעָה לִשְׁנִיִם גָּרַע טְפֵי, וּכְמוֹ דְאִיתָא שָׁם בַּפּוּגיָא לְעָנְיַן חַד גַּבְרָא, דַאַפּלוּ אָם נאמֵר דְרַי בִּתְחַלַּת הַתְּקִיצָה אוֹ בְּסוֹפָה לָבד, מַבָּל מָקוֹם הִיכִי דְּצָרִיןְּ לְהַפְּסִיקָה לִשְׁנִים גָּרַע טְפַי, הָכֵי נַפּי בְּעָנָיָנֵנוּ בַּחָרֵי גבָרִי הִיכִי דְּצֶרִיךְּ לְהַפְּסִיקָהּ לְשָׁנִיִם לֹא מַהַנִי¹³). אָכַן בְּסַפֶּר נָהָר־שָׁלוֹם חולֵק צֵל הַטַּ״ז וְדַעָתוֹ הַאַפָּלוּ לְדַעָה רָאשׁוֹנָה שָׁם יוֹצֵא בָּזֶה, דְּעַד כָּאן לֹא פְּלִיגִי בְּסוֹף סיטן דּלְעֵיל אֶלֶא הַיכָא דִּתְחַלֶּתָה לֹא הַוַי בְּחִיוּב, אֲבֶל אִי בֹּלָא בְּחִיוּבָא לְכַלֵי עַלָמָא יָצָא, וְאֵין זָה עָנָיַן לָאַפָּסוּקַי הָקִישָּתָא, שֶׁלֹא נָאֶמַר אָלָא לְחַד גַּבְרָא שָׁאֵינָה עולָה לוֹ לִשְׁנִי הָּקִיעוֹת כֵּיוָן שָׁנְתְחֵיֵב בְּקוֹלוֹת מֻפְּסָקִים, צֵיַן שָׁם, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

דָאֵץ תּוֹקְעִין לֹא הַקְצָה לְמִצְוָתוֹ, מַה שֶׁאֵין כֵּן כְּיוֹם־טוֹב, אַף שֶׁאֵין אָפּוּר טִלְטוּל בַּשׁוֹפָר אֲכָּלוּ כָּל הַיוֹם [וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן תקצו בְּטַ״ז סָפִיף־קָטָן בַן, (זוֹ) מַכָּל מָקוֹם לְהָשְׁתַּמֵשׁ בּוֹ אָסוּר שֶׁהֲרֵי הַקְצָה לְמִצְוָתוֹ, וּכְמוֹ לְעִנְיַן אֶתְרוֹג, עַיַן בְּסִימָן תרסה:

א (א) שַׁאָינוֹ מָחַיֶּב בְּדָבַרי). הָיָנוֹ שָׁאָינוֹ מָחָיֶב בְּעָצֶם, וּכְדָלְקְמָה, אֲכָל אָם הוּא מְחַיֶב אָלָא שַׁיָּצָא בְּהַמְּצָוָה, (מ) יָכוֹל לְהוֹצִיא וַאֲפְלוּ לָבָרֶהְיֹּ? פַּשְׁבִיל חַבֵּרוֹיּ: 🗖 (ב) וְקָטָןיּ?. אַפָּלוּ אָם הוּא בֵּן י״ג שֶׁנָה, כָּל זָמַן שֶׁלֹא יֵדְעִינַן שֶׁהָבִיא שְׁתַּי שְׂעַרוֹת® (כֹּ) אֵינוֹ יָכוֹל לְהָלְעַ לְהוֹצִיא אֲחַרִים»: (ג) דְבַיָּדֶן דְאָינוֹ שׁוֹמֵעַ וְבוֹי. שְּהָרֵי אָנוּ מְבָרְכִין יְצְנָנוּ לְשְׁמֹעַ קוֹל שוֹפֶר״: (ד) אֲבָל שׁוֹמֵעַ וְאָינוֹ מְדַבֵּר וְכוּי. וַאַפּלּוּ לְכַהְחָלֶּה יָכוֹל אַחַר לְּכָרֶךְ וְהוּא תּוֹקַעַ^{פּ} [אחרונים]. חַרֵשׁ שֶׁשׁוֹמֵעַ עַל־יְדֵי בְּלִי בְּמִין הֲצוֹצְרוֹת, (ג) חַיָּב בְּשׁוֹפָר^{סוּ)}: דֹּ (ה) מוֹצִיא אָת מִינוֹ. דְּכָל אַנְדְּרוֹגִינוֹס שָׁוִץ, שָׁיֵשׁ לָהָם זַכְרוּת וְנַקְבוּת, וְאָם הוּא בִּכְלֹל זָכֶר גַּם חַבְרוֹ הוּא בְּלַל זָכָר, אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצֵיא אֶת שָׁצִינוֹ מִינוֹ, דְשָׁמָא הוּא בְּכָלל נְקָבָה: (וֹ) אֲפָלוּ אָת מִינוֹ וְבוּ׳. דְשָׁמָא אָם יִקָרַע יִמְצָא שַׁשְּמִטום זָה נְקָבָה וַחְבֵּרוֹ זָבֶר. וְאַף בְּיוֹם שֵׁנִי שָׁהוּא דְרַבָּנֶן נַקְטִינָן כְּכָל חָמְרַת יוֹם רִאשׁוֹן. וּמיהו, אַף בִּיוֹם רִאשׁוֹן אָם שָׁמֵע זָכָר מַשָּמְטוּם, חוֹזֵר וְתוֹקַעַ בְּלֹא בְּרָכָה [פּמ״ג]. טַמְטוּם וָאַנְדְּרוֹגִינוֹס, אַף דְּחַיָּבִין לְתִקֹעַ מִכָּל מָקוֹם לֹא יְבָרְכוּיִי), דְּבָרָכָה הוּא דְרַבָּנָן וּסְפֵּקָא לְקַלָּא [וּכְדְלְצֵיל בְּסִימָן יו סָעיף ב]: 🗖 (ז) אֲפָלוּ עַצְמוֹ. ַדְּלֹא אֶתִי צַר עַבָדוּת שָׁבוֹ (ד) וּמוֹצֵיא צַד חַרוּת שֶׁבוֹ^{גַיו}: ל (ה) יָכוֹלוֹת לְתָקֹעֲנוּיו. וְלֹא אַמְרִינָן דְּכִיוָן דְּפְטוּרוֹת יֵשׁ חִלּוּל יוֹם־טוֹב בַּתְקִיעָתְן יוּי (ס) דְּקִיפָא לָן בְּדוֹל הַקְצַנָּה וְעוֹשָׁה הַפִּי שָׁאֵינוֹ הְצָנָּה וְעוֹשָׁה. אַלְהָא דְמִי שָׁאֵינוֹ הְצָנָּה וְעוֹשָׁה. אַלְהָא דְמִי שָׁאֵינוֹ הְצָנָּה וְעוֹשָׁה. אַלְהָא דְמִי שָׁאֵינוֹ הְצָנָּה וְעוֹשָׁה. לתִקֹעׁ אַף לְכַתְּחַלֶּה בָּדִי שָׁיִתְחַבַּהְ, וְכַרְאִיתָא לְקַמָּן בְּסִימָן תקצו בַּהַבֶּ״ה: (ט) וְבֶן אַחַר שֻׁיָּצֶא בָּבָר. רוֹצֶה לוֹמר, אַף שַׁיָּצָא, וְלֹא אַמְרינַן דְּבִיוָן שָׁהוּא עַצָּמוֹ אֵינוֹ צֶרִיף עַתָּה לְתָּלְעַ, תּוּ עוֹבֶר משוּם שָׁבוּת בְּשֶׁתוֹקע בִּשְׁבִילָן, דְּמַבֶּל מַקוֹם קצָת מצָוָה יַשׁ לָהָן בְּתָּקיעָתון, בּנַ״ל:

שַער הַצִּיוּן

(כד) גָּפֶרָא: (כה) עַיִן בְּבָאוּר הַגְּרָ״א: (כוֹ) מָגן־אַרְרָהָם וש״א: (כוֹ) אַכֶּל לְצַרָּף הָקוֹמוֹ מָהֶר [הַדּוֹי־שֶׁמֵיִם וְפַשׁוּט]: (חُ) כְּדְלְצִיל בְּסִיבֶן חקפה: (ל) מְבֹשֶׁר בַּפּוֹסְאֶים דָּחַזַּקָה דְרָבָא אֵינוֹ מוֹצִיל לְעָנָקן דְּאוֹרְיָחָא: (ג) אַחַרוֹנִים: (ד) בְּמֵרָא: (ס) פּוֹסְאֶים: (וֹ) מַגַּן־אַבְרָהָם, וּדְלֹא בְּבֶּ״ח:

הַלְכוֹת רֹאשׁ הַשְּׁנָה סִימָן תקפח תקפם

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יג]

אַן תּוֹקְעִין בְּשׁוֹפָר¹³⁾ ובר, וְיַצַבִינְנוּ אַרְבָּע אַמּוֹת¹³⁾ בִּרְשׁוּת הרבים¹⁷⁾.

15) ואם עבר ותקע בראש השנה שחל בשבת, דנו האחרונים אם קיים מצות תקיעת שופר, או שכיון שאסרו חו"ל לתקוע ביזם השבת לא קיים את המצוה, ונפקא מינא אם ברך ישהחיינו על התקיעות שחקע בשבת, האם צריך לברך ביזם השני לדעת הסוברים שאין מברכים שהחיינו ביזם השני כשהיום הראשון חל ביזם חול ותקעו בו [ראה שר"ע לקמן (סי" תר ס"ג)]. הרעק"א כתב (דו"ח מערכה ח ד"ה והנה המג"א) שאף על פי שהתוקע בשבת עבר על "שבות", מ"מ קיים מצות תקיעת שופר, וכן כתב בשו"ת אבני נזר (יו"ד ס" קמא אות יא). מאירך, בקונטרס קבא דקשייתא (קושיא צט) כתב שלא יצא ידי חובה, ובהגהות א"א לשו"ע לקמן (סי" תר) הסתפק בדבר. וראה עוד בענין זה: בהגהות חכמת שלמה, שו"ת הר צבי (ח"ב סי" נו), ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ב ס" נ) [וראה סמ"ע (ס" רח ס"ק ג) שסובר שאף באיסור דרבנן אי עביד לא מהני"].

16) חשש נוסף כתב רש"י (סוכה מג, א ד"ה ו"עבירנו) שמא יוציא מרשות לרשות, והטעם ענקטו את החשש של שמא יעבירנו, משום שהוצאה מרשות לרשות אינה מצויה כל כך כמו העברה של ארבע אמות ברשות הרבים [עיין שם הטעם], ותוס' (ראש השנה כט, ב ד"ה שמא) כתבו שמה שנקטו חשש של שמא יעבירנו ולא שמא יוציא שרשות לרשות, הוא משום שהמוציא מרשות לרשות שם לב לדבר, ואין לחוש שמא יטעה ויוציא. טעם נוסף כתב התוספות חרשים (סוכה פ"ד מ"ב), שאיסור הרצאה מרשות לרשות מפורש בכתוב (שמות טז כט) "שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקמו", ולפיכך לא יטעה אדם לומר שמותר להרציא, מה שאין כן האיסור להעביר ארבע אמות שאינו מפורש בכתוב, אלא נלמד מהלכה למשה מסיני, יש לחוש שיטעה ויעביר, וכן כתב הבפות תמרים (סוכה מג, א).

וטעם הרבר שלא גזרו שלא לתקוע בכל ראש השנה, אף כשהוא לא חל בשבת, משום הגזירה של שמא יתקן כלי שיר, וכשם שגזרו בכל יום טוב שלא לנגן בכלי שיר מחשש זה [ראה שו"ע לעיל (סי׳ שלט סיג)], כתב הט"ז (ס"ק ה) שהשופר אינו מיועד לשיר אלא לתקיעות של מצוה, ועל כן לא נוהגת בו הגזירה שלא לנגן בכלי שיר. באופן אחר כתב הט"ז, שחז"ל לא גזרו לעקוד לגמרי מצוה שציתה התורה, ואם יגזרו שלא לתקוע ביום טוב תיעקר מצות שופר לגמרי [וראה מה שתירצו על קושיה זו הב"ח והמג"א ס"ק ר]. ולדעת הסוברים שבזמנינו אין רשות הרבים דאורייתא [שלרעתם רשות הרבים היא רק אם ששים רבוא בני אדם עוברים בה בכל יום], הקשה בביה"ל לעיל (סי׳ שג סי״ח ד״ה והשתא) למה בין תוקעים בשבת, והלא אף אם יעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים אין בכך איסור ראורייתא.

וגזירה זו שגזרו שמא יעביר ארבע אמות ברשות הרבים גזרו גם בקריאת המגילה כשחל ט״ו באדר בשבת, שאין קוראים בו את המגילה, אלא מקדימים לקרותה בערב שבת, וכפי שמבואר בשר״ע לקמן (ט״ תרפח ט״ו) ובמשנ״ב שם (ט״ק טוֹם.

והטעם שבברית מילה לא גזרו גזירה זו שלא למול בשבת מחשש שיעביר את התינוק או את הסבין ברשות הרבים, כתבו תוסי (מגילה ד, ב ד"ה ויעבירנו) משום שהיא מצוה חמורה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות, ועוד כתבו שבמילה לא שייך חשש זה, לפי שאין אדם מל אלא אם כן הוא בקי, והר"ן (ראש השנה ח, א בדפי הר"ף) כתב, שרק בשופר וכדו" שכולם חייבים וטרודים במצוה חששו שלא יזכירו זה לוה שלא לטלטל את השופר ברשות הרבים, מה שאין כן בברית מילה.

טעם אחר כתב הריטב״א (מגילה שם), שחז״ל גזרו גזירה זו רק במצוות התלויות בתאריך מסויים, שבזמן שקידשו את החודש על פי הראיה לא כולם ידעו את התאריך במדוייק, והעושה אותן לא ודאי שקיים מצוה, אבל ברית מילה שאינה תלויה בתאריך ולכן המקיימה ודאי קיים מצוה, לא גזרו גזירה זו. והוסיף (שם), שאף על פי שבזמן הזה שתיקן הלל שמקדשים את החודש על פי חשבון כולם יודעים את התאריך במרוייק, מ״מ השאיר הלל את המנהג שנהגו אבותינו שלא לתקוע בשבת. וראה בלבוש (ס״ה) שכתב טעם נוסף מדוע לא גזרו בברית מילה.

והטעם שלא ביטלו את קריאת התורה בשבת מחשש שילך אצל חכם עם ספר תורה ללמוד איך לקרוא ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים, וכשם שגזרו בתקיעת שופר וקריאת המגילה, כתב התוסי יום טוב (מגילה פ״א מ״ב) לפי שהקורא בתורה צריך לסדר אותה תחילה פעמיים ושלש בינו לבין עצמו [כמובא בשו״ע לעיל (סי׳ קלט ס״א], ואם כן בקי הוא לקרוא עוד לפני השבת.

טעם אחר כתב בשו״ת מהרלב״ח (ס״ לב), שהואיל וקריאת התורה נעשית בציבור לא גורז בה. וכעין זה כתב בהגהות פעולת שכיר למעשה רב (ס״ קעה) בשם הגר״א לגבי קריאת מגילות קהלת וש״ר השירים בשבתות של חול המועד, שלא גזרו שלא לקרותן מחשש שילך אצל חבם ללמוד איך לקרוא ויעביר ארבע אמות ברשות הרבים, שהגזירה נאמרה רק בחיובים המוטלים על כל יחיד ביחיד, אבל קריאת מגילות אלו היא חיוב המוטל על הרבים, וכחיוב קריאה בתורה.

[ביה"ל ד"ה תקיעה]

בּתָרִי גַּבְרִי הַיִּכִי דְּצָרִיךְ לְהַפְּסִיקָה לְשְׁנַיִם לֹא מַהָנִי¹⁸¹.

18) ובסברת הט"ז התקשה היד אפרים, שכן לפי השיטה השניה בשו"ע לעיל (סי' תקפז ס"ג) הסוברת שמי ששמע תקיעה שחלקה פסולה יצא ידי חובה [אם יש בחלק הכשר שיעור תקיעה], וראי שמי ששמע תקיעה שבולה כשרה והתכוון לצאת ידי חובה בחלק הראשון של התקיעה ולא בחלקה השני, יצא ידי חובה, ואם כן מה איכפת לנו שחבירו התכוון לצאת ידי חובה בחלק השני של התקיעה עבור ׳סדר׳ אחר.

וביאר היד אפרים, שגם לדברי הט"ו אין חיסרון בכך שחבירו התכוון לצאת ידי חובה בחלק השני של התקיעה, אלא שדברי הט"ו הם באופן שהתוקע עצמו כיוון להוציא את מי שצריך תקיעה של תשר"ת בחלק הראשון של התקיעה, ואת מי שצריך תקיעה של תש"ת בחלק השני של התקיעה, ונמצא שלחלק המיוער עבור תשר"ת לא היה סוף, ולחלק השני המיוער עבור תש"ת לא היה התחלה, ולפיכך שניהם לא יצאו ידי חובה. [וראה בדבריו שכתב כן לפי השיטה השניה בשו"ע לקמן (סי" תקצ ס"ו)]. ולפי דבריו אם התוקע התכוון להוציא את מי שישמע את התקיעה, ואחד התכוון לצאת בחלק השני עבור תש"ת, יצאו ידי תשר"ת, ואחר התכוון לצאת בחלק השני עבור תש"ת, יצאו ידי תובה [לדעה השניה בשו"ע (סי" תקפו ס"ג)] אף לפי דברי הט"ז, וכן כתב המטה אפרים (ס"ח).

[משנ"ב ס"ק יד]

ההוא כלי שמלאכתו לאסור¹⁹.

(19) אבל לולב, כתב לעיל (ס" שח ס"ק כה) ולקמן (ס" תרנח ס"ק ד) שאף לצורך גופו או מקומו אסור לטלטלו בשבת, שאין הוא נדון ככלי כלל אלא כעץ בעלמא, אבל שופר הוא כלי, וגם אפשר לשאוב בו נוזלים.

ומבואר בדבריו, שאם השופר לא היה ראוי לשימוש של היתר המשך בעמוד הבא